

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

نظری بر عرصه‌ی حیات انسان از منظر توحید افعالی

شناخته شدن خدا توسط امام و دعای اللّهم عرفنی نفسک

پرسش: مطابق روایات، ائمه علیهم‌السلام معارف را به ما می‌آموزند و خدا و پیامبر را معرفی می‌کنند؛ درحالی‌که در دعای اللّهم عرفنی نفسک، از خداوند می‌خواهیم خودش و پیامبر و امامش را به ما بشناساند؛ آیا این تعارض ندارد؟

پاسخ: دعای ارزشمندی است و تأکید شده است در دوران غیبت ترک نشود. اگر کسی

طالب معرفت است این دعا را بعد از نمازهای واجب به هیچ قیمتی ترک نکند. در این دعا

می‌گوییم: **اللّهُمَّ عَرِّفْنِي نَفْسَكَ فَإِنَّكَ إِنْ لَمْ تُعَرِّفْنِي نَفْسَكَ لَمْ أَعْرِفْ نَبِيَّكَ؛ اللَّهُمَّ عَرِّفْنِي رَسُولَكَ**

فَإِنَّكَ إِنْ لَمْ تُعَرِّفْنِي رَسُولَكَ لَمْ أَعْرِفْ حُجَّتَكَ؛ اللَّهُمَّ عَرِّفْنِي حُجَّتَكَ فَإِنَّكَ إِنْ لَمْ تُعَرِّفْنِي حُجَّتَكَ

ضَلَلْتُ عَنْ دِينِي؛^۱ خدایا خودت را به من بشناسان که اگر خودت را به من نشناسانی، پیامبرت

را نشناسم؛ خدایا پیامبرت را به من بشناسان که اگر پیامبرت را به من نشناسانی حجتت را

۱. محدث قمی، مفاتیح‌الجنان، ملحقات، دعا در غیبت امام زمان علیه‌السلام.

شناسم؛ خدایا حجّت را به من بشناسان که اگر حجّت را به من شناسانی در دینم گمراه شوم. به موجب این دعا ما از خدا معرفت می‌خواهیم و خداست که باید خودش و پیغمبر و امامش را به ما بشناساند؛ اما به لحاظ‌های متعدّد تعارض ندارد.

نخست اینکه خدای متعال هرکاری را از طریق اسباب و وسایل انجام می‌دهد. وقتی از خدا می‌خواهیم خودش و پیغمبر و حجّتش را به ما بشناساند، خداوند این شناساندن را با اسباب و وسایل، یعنی به دست حجّت خود به ما می‌رساند. بدین ترتیب این دو یکی می‌شوند؛ شناساننده خداست؛ ولی ابزار شناساندن حجّت خداست. دوم اینکه خداوند در فطرت ما، خودش و پیغمبر و امامش را به ما شناسانده است؛ ولی این شناخت، اجمالی و سطحی است. وقتی به حضور امام راه یافتیم، با عنایت و تعلیم امام به افق‌های بلندتری از معرفت‌الله و معرفت‌الرسول و معرفت‌الحجّه دست پیدا می‌کنیم. بنابراین آغاز شناخت از طرف خدا و اوج و تعالی آن از سوی امام می‌آید. لذا ائمّه علیهم‌السلام فرموده‌اند: **بِنَا عُرِفَ اللهُ**^۲. خداوند با ما شناسانده شد. ما معرفت عمیق خداوند را در محضر اهل بیت علیهم‌السلام می‌آموزیم.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَجِّلْ فَرَجَهُمْ

۲. مجلسی، بحارالانوار، ج ۲۳، ص ۱۰۲، به نقل از امام محمد باقر علیه‌السلام.